

Slovenski dom

Poština plačana v gotovini
Spedizione in abbonamento postale

Prezzo - Cena Lir 0.50

Štev. 212.

V Ljubljani, v petek, 18. septembra 1942-XX

Leto VII.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tujega
izvora: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana.
Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Lubiana.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza Italiana
ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Divisioni sovietiche sul Don travolte dalla vittoriosa Armata Italiana

Intensa attività di pattuglie sul fronte egiziano

Il Quartier Generale delle Forze Armate comunica in data di 17 settembre 1942 il seguente bollettino di guerra n. 843:

Tiri di artiglierie e attività di pattuglie sul fronte dell'Egitto.

L'aviazione è intensamente intervenuta contro reparti blindati nemici che ha attaccato in riuscite azioni di bombardamento e di mitragliamento. Un apparecchio britannico è stato distrutto da batterie contraeree di una grande unità, quattro risultano abbattuti da cacciatori germanici, due dai nostri.

Un nostro sommergibile non è rientrato alla sua base. Le famiglie dell'equipaggio sono state informate.

Velocità avversari hanno lanciato numerose bombe dirompenti ed incendiarie sulla città di Bengasi causando danni limitati a qualche fabbricato, fra la popolazione si contano tre morti ed alcuni feriti.

Nel settore tenuto dalla nostra armata sul Don, i sovietici hanno nuovamente attaccato in forze nei giorni 11 e 12 settembre, ai due estremi dell'ansa di Verkmanon, con appoggio di notevoli aliquote di carri armati. Violenti combattimenti si sono svolti sulle contese posizioni, ma la pressione avversaria è stata contenuta ed

i reparti bolscevichi che erano riusciti ad attraversare il fiume, venivano arrestati, prima di conseguire risultati apprezzabili.

Al contrattacco subito organizzato e sviluppato per eliminare la leggera penetrazione nemica, partecipavano con grande slancio unità delle Divisioni Ravenna e Cosseria nonché il Raggruppamento Camicie Nere 23 Marzo. Il successo della manovra era completo. Il breve saliente che il nemico aveva potuto in un primo tempo creare nel nostro schieramento, veniva reciso alla base, e le forze avversarie infiltratesi nell'ansa totalmente distrutte o catturate.

Nel corso dell'azione che si ricollega a quelle precedentemente condotte dai bolscevichi, nell'intento di colpire alle spalle la massa germanica operante fra il Don e il Volga, i sovietici hanno subito perdite gravi. Sono stati infatti contati sul fronte dalle due citate divisioni, oltre 2500 cadaveri. È stato inoltre preso qualche centinaio di prigionieri e catturato un ragguardevole bottino di armi e materiali.

Il saldo possesso della sponda destra del Don risulta nuovamente assicurata dalle nostre truppe il cui alto spirito trova conferma nei numerosi e riusciti colpi di mano audacemente compiuti in queste ultime giornate sull'opposta sponda del fiume.

Zmagovita italijanska armada pogazila sovjetske divizije ob Donu

Živo delovanje patrol na egiptovskem bojišču

Na egiptovskem bojišču topniško streljanje in ogledniško delovanje.

Letalstvo je bilo zelo delavno proti angleškim oklepim oddelkom, ki jih je bombardiralo in obstreljevalo s strojnimi. Protiletalski topovi neke velike jedinice so sestrelili eno angleško letalo: štiri angleška letala so sestrelili nemški lovci, dve pa italijanski.

Ena italijanska podmornica se ni vrnila v oporišče. Družine članov posadke so bile obveščene.

Angleška letala so zmetala mnogo razdiralnih in zažigalnih bomb na mesto Bengazi, kjer so povzročile omejeno škodo na nekaterih stavbah. Med prebivalstvom so trije mrtvi in nekaj ranjenih.

Rim, 17. septembra. s. Dodatek k vojnemu poročilu št. 843 pravi, da so na odseku, ki ga ima zasedena italijanska armada ob Donu, Sovjeti 11. in 12. septembra znova izvedli s podporo številnih oklepnikov velik napad na skrajni krili kolena pri Veršamonu. Razvili so se siloviti boji, toda sovjetski pritisk je bil zadržan in boljševiški oddelki, ki jim je uspelo priti preko reke, so bili ustavljeni, ne da bi mogli doseči znatnih uspehov. Diviziji »Ravenna« in »Cosseria« in oddelek »Cnili« »23. marea« so se z velikim zaletom spustili v protinapad, da bi izločili manjši sovjetski vdor. Uspeh tega nastopa je bil popoln: majhen vdor, ki so ga Sovjeti spočetka naredili v našo razpostavitve, je bil odrezan od izhodišča in sovjetske sile, ki so prodrle v koleno, so bile popolnoma uničene ali zajete. Pri tem nastopu, ki je v zvezi s prejšnjimi boljševiški nastopi in po katerih so hoteli

tako zopet trdno zavarovana po italijanskih četah, kar dokazujejo številni in uspešni udarci, smelo izvedeni zadnje dni na nasprotnem bregu reke.

Slavna junaštva italijanskih sil ob Donu

vreči nazaj nemške napadalne čete, delujoče med Donom in Volgo, so imeli Sovjeti težke izgube. Na bojišču so našli nad 2500 mrtvih, ki sta jih izgubili dve sovjetski diviziji, poleg tega je bilo prijetih nekaj sto ujetnikov ter važen plen orožja in gradiva. Zasedba desnega Donovega brega je

Bojišče ob Donu, 17. septembra. s. Posebni dopisnik agencije Stefani je poslal poročilo o najnovejših bojih ob Donu, v katerem pravi:

»Posebna poročila nemškega in italijanskega tiska so zdaj na zdaj poudarjala, da so Sovjeti zbrali močne sile in večkrat skušali prekorčiti Don ter vdreti v italijanske bojne črte.

Slava, ki si jo je z nepopisnim junaštvom v teh bojih priborilo italijansko orožje, bo ostala vsa čista in lepa v zgodovini vojne na vzhodnem bojišču. Zakaj kjer je bil italijanski vojak, tam je bil zglede poguma in požrtvovanja. To velja za vse: za topničarja, za strelca, za konjenika, za mostičarja, za planinca in pionirja. Italijanska armada nima samo splošen delež v bojih na vzhodnem bojišču, marveč je dala še poseben prispevek v bitki, ki se zdaj zaključuje

Potek bojev pri Tobruku, ko so se Angleži poskušali izkrcati

Operacijsko področje. 18. septembra. s. Posebni dopisnik agencije Stefani poroča iz severne Afrike:

Dogodki v Tobruku so že znani. Žalostni konec sovražnikovega podvzeta, da bi uničil naše cirenajsko oporišče pomeni spričo velike uporabe raznih bojnih sredstev neuspeh velikega pomena, razen tega pa podoben moralni polom, kakor pokus pri Dieppu. Po naknadnih ugotovitvah, se da vsa ta dogodivščina prikazati približno takole: ob 21. uri letalski napad. Njegova silovitost je bila posebno značilna, značilna bodisi glede števila letal, ki so jih morale naše baterije držati v primerni višini, bodisi po številu vrženih bomb. Pozneje je ponoči prišlo na poveljstvo sporočilo, da se je sovražni oddelek izkrcal z morja pri Marsa Sausk, vzhodno od tobruškega pristanišča. Sovražniku se je področje zavzelo nek naš položaj. To je bil edini uspeh, ki ga je nasprotnik mogel doseči, kajti takoj nato so oddelki italijanske obrambe že stopili v akcijo in strli nasprotnika po kratkem napadu. Takoj so naše baterije obkolile in začele obstreljevati to področje. Medtem so oddelki bataljona San Marco obkolili zaliv Marsa Sausk, ki je eden izmed številnih oporišč, ki se vrste okrog Tobruka. To je zalivček, ki se ga je sovražnik mogel polastiti zaradi izredno temne noči in zaradi butanja valov ob obrežje. Batalion je nato preprečil nasprotniku, da bi se pomaknil proti zahodu. Sledil je napad na nasprotnika, ki se je moral umakniti v majhno hišo v pričakovanju, da se bo napad na utrdbo razvil, toda skupine naših mornarjev so nemudoma to hišo napadle. Začeli so streljati na to majhno hišico, dokler se ni nasprotnik ob prvi jutranji zori sklenil udati. Tako je bilo ujetih 32 mož, med njimi en častnik, mnogo pa jih je obležalo mrtvih. Takoj po prvem napadu je preobležalo mrtvih. Takoj po prvem napadu je vzel admiral Lombardi poveljstvo nad obrambo in je uredil pravilno uporabo vseh razpoložljivih sredstev na kopnem in na morju. Vse je silno točno delovalo. Ob dveh je prispelo poročilo, ki je potrdilo predvideni razvoj napada. Sovražnik se je izkrcal s precejšnjimi silami tudi

pri Marsa el Auga. Tudi tu ima obala podobne oblike kakor Marsa Sausk. Morje se zajeda v majhne zalive. Tu se je opazilo, da se je na tej točki nasprotniku posrečilo izkrcati se in napredovati za 200 m. Toda naprej ni mogel več in izkrcanje je bilo s tem zadržano. Nasprotnik je poskušal priti do utrdbe Peronne, toda naletel je na močan odpor. Najprej ogenj iz utrdbe, nato pa ogenj vojnih oddelkov sta preprečila napad. Ob jutranji zori je bilo vse končano. Skoraj istočasno pa je bilo opaziti hitre pomorske sile, ki so se začele bližati pristanišču. Naše stražne enote so takoj posegle vmes in odbile prvi, nato drugi in še tretji napad. Številne enote so bile zadete, druge pa so se obrnile proti vojnim ladjam, ki so po končanem letalskem bombardiranju začele streljati na naše obrežne baterije. Niti ena sovražnikova hitra enota ni mogla podreti ovir. Nasprotno, naše mornarske baterije so zadele nekaj ladij, kajti obrambni obroč pri Tobruku je v polni meri deloval. To se je opazilo tudi pri sovražniku, kajti vojne enote, ki so se doslej omejevale le na svoje delovanje proti obrežnim baterijam, da ne bi zadele oddelkov, ki so se izkrcali in bi morali tedaj že doseči pristanišče, so sedaj streljale kar vseprek na mesto. Očitno se je nasprotnik že zavedal, da mu je nakana spodletela. Poročila, ki so zjutraj prihajala na poveljstvo, so javljala, da so bili nasprotnikovi oddelki povsod zavrnjeni. Krajevni oddelki so bili zadosti močni, da so jih lahko izločili iz boja. Zato so rezerve, ki so bile pripravljene za boj, le malo kje posegle v dogodke. Ob prvih jutranjih svitih pa se je videlo, kako gori neka sovražna pomorska enota in se je z vso naglico oddaljevala proti severovzhodu. Tudi neka druga enota, ki je bila ponovno zadeta v krno, je običajno in začela spuščati v morje reševalne čolne. Admiral Lombardi je ukazal torpednim čolnom, naj začno zasledovati sovražnika, medtem časom pa so lažja bojna sredstva še naprej očistevala vse področje, ladje pa pobirale brodolome. Ob 8.30 je bil sovražnik v celoti preganjan s celine in morja. Uro kasneje je v Tobruku spet zavladalo običajno dnevno življenje.

Hudi boji pred Stalingradom in ob Tereku

Vsi sovjetski napadi ob Donu, pri Voronežu, Rževu in pri Murmanskuspodleteli

Hitlerjev glavni stan, 18. sept. Nemško vrhovno poveljstvo je včeraj objavilo tole uradno vojno poročilo:

Ob Tereku se nadaljujejo boji navzlic žilavemu sovjetskemu odporu. Sovjetski protinapadi so bili odbiti.

Boji za utrjeno mesto Stalingrad se neprestano nadaljujejo.

Na donskem bojišču so madžarske čete v protinapadu odbile sovjetske napade. Nekaj sovjetskih skupin je bilo uničenih ali zajetih in 24 oklepnikov uničenih. Tudi včeraj so sovjetski poskusi, zavzeti mostičke pri Voronežu, v težkih obrambnih bojih propadli. Sovjeti so imeli hude izgube.

Pri Rževu so spodleteli manjši sovjetski napadi. Nasprotnik je izgubil 21 oklepnikov.

Pri Murmanskus sta bila po večjem napadu uničena en bataljon in ena sovjetska brigada.

Pri poskusih poleta nad zasedene zahodne pokrajine in nad severno Nemtijo je angleško letalstvo včeraj izgubilo 4 letala. Pri nočnih napadih angleških bombnih skupin na rensko-westfalsko področje je imelo prebivalstvo izgube. Požari, stvarna škoda in škoda na poslopih je nastala zlasti na stanovanjskih četrtih v več krajih. 37 napadajočih bombnikov je bilo zbitih.

Skupine nemških lahkih bojnih letal so pri dnevu v polno zadele industrijske in prometne naprave na južni angleški obali ter neko taborišče angleških čet na otokih Orkney. Ponoči so bili bombardirani z razdiralnimi in zažigalnimi bombami vojaško važni cilji v vzhodni Angliji.

Pritisk na Stalingrad se nadaljuje

Berlin, 18. sept. s. Iz vrhovnega poveljstva nemške vojske se je izvedelo, da boji okrog Stalingrada še vedno divjajo. Boljševiki so zaman poskušali zadržati nemške napade. Nemška pehota načrtno s podporo oklepnih oddelkov in tehničnih čet trga sovražnikovo odporna gnezda. Sovražnik se obupno brani od hiše do hiše in od ceste do ceste. Topništvo in letalstvo napadajo ognjišča nasprotnikovega odpora in preganjata sovražnika s tistih delov mesta, ki so že v nemških rokah. Nekaj številnih lahko pojasnih učinkov in ostrosov bojov. Neka pehotna divizija, ki se vojskuje pred Stalingradom, je sama ujela 21.000 ujetnikov in razbila 160 tankov, 281 topov, 42 protitankovskih topov, 71 metalcev plamenov in 85 letal. Hiše, ki so preurejene v obrambne utrdbe, so bile tudi včeraj cilj močnih napadov nemških strmoglavskih letal. Nasprotnikovi protinapadi so se podrli ob neupogljivi nemški črti, posebno pa severno od Stalingrada. Zahodno od Volge so bombna letala metala bombe na postaji

Baskundžak in Lipkin. Nemški lovci so zbili 35 letal, sami pa izgubili eno. Protiletalsko topništvo je uničilo še šest drugih sovjetskih letal.

Helsinki, 18. sept. s. Na zahodnem kosu bojišča v Karelijski ožini je močan sovjetski oddelek poskušal približati se finskim postojankam, pa je bil odbit. Drugi manjši sovjetski oddelki so bili zavrnjeni med spopadi na raznih odsekih istega bojišča, kjer so metalci bomb in topovi razpršili številne sovjetske oddelke, ki so delali pri utrbenih delih. Pri reki Aunusu je delovanje patrol. Na južnem odseku vzhodne Karelije se nadaljuje nasprotnikov pritisk na področju, ki je bilo omenjeno že v prejšnjih poročilih. Navzlic hudim izgubam pa Sovjeti še naprej mečejo v boj nove čete in se jim je navzlic mehčanju zapornemu ognju finskih topov posrečilo vdreti v prednje črte, toda tam je bil napad ustavljen. V nekem drugem odseku so finški metalci bomb razpršili nasprotnikov oddelek, ki se je zbiral, zaščiten po umetni meglji. Na južnem bojišču vzhodne Karelije je finko letalstvo napadalo sovražnikova taborišča. Protiletalsko topništvo je zabilo dve sovjetski letali. Predvčerajšjo noč so sovjetska letala metala zažigalne in rušilne bombe na Sortavalo in Lahdentohio ter povzročila manjšo škodo.

Izmenjava straže

Fašist Rino Parenti je bil imenovan za prefekta v Comu ter neha s tem v svoji dosednji funkciji v svojstvu predsednika Narodne Organizacije Dopolavoro.

Duce je imenoval na predlog Tajnika Stranke za komisarja OND fašista Farnesija Maria, Podtajnika PNF.

Vesti 18. septembra

Izjava o avstralskih izgubah je podal avstralski vojni minister Forde. Povedal je, da imajo Avstraleci med izgubami razen mrtvih in ranjenih tudi 28.531 ujetnikov.

Britanska agencija Reuter je objavila, da so Angleži izgubili pri včerajšnjem nočnem napadu na Westfalijo 39 bombnikov.

Indijska osvobodilna zveza v Bangkoku je izdala nov proglas na Indijce v zvezi z zasedanjem zakonodajnega odbora v Novem Delhiju. Proglas pravi, da v sklepe te zveze ni treba verjeti, pač pa je treba postriti borbo proti Angležem pod geslom: Angleži morajo iz Indije.

Odlikovanje hrastovega lista k železnemu križu je podelil Hitler dvema častnikom, ki sta se odlikovala na vzhodnem bojišču: poročniku Ciglerju, ki se je izkazal v bojih pri Novorosijsku, in poročniku Hennu, ki se je izkazal v bojih na Kavkazu.

Gospodarsko življenje v zasedenih vzhodnih krajih prihaja v običajni tek. V Ukrajini deluje že 16 bank in več kot 200 podružnic. V vseh krajih, ki so gospodarsko kolikični važni, se odpirajo nove banke. Glavne bančne posle pa izvršuje banka v Rovnu.

Vojaška poveljnica španskih mest Badajos in Caceres sta prišla v portugalsko trdnjavo Elvas na obisk. Portugalske oblasti so jima izkazale vse pripadajoče časti.

Rusi so vedno bolj živčni in neučakani ter obupani zaradi tega, ker je izpadla vsaka večja pomoč zaveznikov. Ruski listi vsak dan objavljajo izveščke iz londonskih časopisov, ki se ostro zavzemajo za odprto drugega bojišča, v katerem so Rusi doslej trdno verovali.

Angleški minister je ukazal ponovni pregled seznamov obvezancev za civilno mobilizacijo, zlasti glede moških med 40. in 45. letom in glede žensk med 18. in 53. letom, ker se je mnogo mobilizirancev odtegnilo svoji dolžnosti.

Tajnik angleškega vojnega ministrstva je objavil, da znaša število angleških vojnih ujetnikov, ki so jih ujeli Nemci, 56.907 mož, kar pa ne odgovarja resnici, ker Nemci trdijo, da se nahajajo v nemških ujetniških taboriščih 73 tisoč 95 angleških vojakov, med njimi 3500 častnikov, ki so pripadali vojski, mornarici in letalstvu.

Prvi cilj nemškega pravosodnega ministra je čim večje poenostavljanje sodnih postopkov in skrajšanje obravnave od instance do instance, piše švedski listi. Minister si bo prizadeval osvoboditi tudi sodnike vsakršnih zgolj upravnih poslov, ki s sodnimi postopki nimajo nobene zveze.

Dva nova japonska ministra

Tokio, 18. sept. s. O imenovanju Masiukija Tanja za zunanega ministra, poudarja Domei, da kaže združitev poslov šefa informacijskega urada s posli zunanega ministra namero japonske vlade, da bo vse diplomatske in propagandne napore združila v eno smer. Agencija pripominja, da je bil Tanji že dvakrat namestnik ministra in da je kot tak sodeloval aktivno pri vladnih poslih in je kot voditelj informacijskega urada pomagal pri ustanovitvi ministrstva za veliko Azijo. Agencija Domei pristavlja, da trenutno japonska vlada nima namena imenovati novega načelnika informacijskega urada.

Novi minister za veliko vzhodno Azijo Kazuo Aoki je star 53 let in je mnogo bival v Angliji. Najprej je bil član uprave monopolov, potem viši uradnik v finančnem ministrstvu, pred tremi leti pa je bil imenovan za finančnega ministra v vladi generala Ađeja. Kot gospodarski strokovnjak je bil poslan za svetovalec k novi osrednji kitajski banki, nakar je bil leta 1942 prevzel posle svetovalec pri japonskem veleposlaništvu v Nancingu.

Italijansko ministrstvo je imenovalo posebno komisijo za preureditev zakonodaje, ki se tiče italijanskih konzulatov in italijanskih trgovinskih zbornic v tujini. Predvsem je predvideno sodelovanje konzularnih zastopstev in italijanskih trgovinskih zbornic v tujini.

Iz Montevidea poročajo, da je umrl bivši predsednik republike Paragvaja, Gabriel Terra. Uradno poročajo, da so Kanade pri Dieppu izgubili 3350 mož, od katerih jih je 170 padlo, 633 je bilo ranjenih in 2547 pogrešanih.

V Rio de Janeiro je prispel španski parnik »Cabo Hornos« z 72 mornarji z brazilskih parnikov »Barba Ceba« in »Piave«. S tema dvema ladjama je bilo do sedaj potopljenih 18 brazilskih parnikov.

Velikodušni darili Zvezi Borbenih Fašijev

Ljubljana, 17. septembra.

Tiskovni urad Zveze Fašijev poroča:

Gospa Sette je podarila Zvezi Borbenih Fašijev 50 lir v denarju in 500 točk, ki ji pripadajo za njeno lastno bala.

Drugo darilo je prispelo Zvezi s strani funkcionarjev krajevine Kr. Carine, ki so poklonili njim pripadajočo nagrado v znesku tisoč lir od kazni.

Zvezni tajnik je v spoštovanju do prijateljskega četa, ki je rodil ta dva darova, odločil, da naj se nakažeta oba Uradu Bojnikov.

Zastopnik O. N. D. izvoljen za podpredsednika

»Evropske šahovske zveze«

Na šahovskem kongresu, ki je bil zadnje dni v Solungradu, so izvolili za podpredsednika »Evropske šahovske zveze« Elrema Ferrarisa, zastopnika OND, za delegata pa predsednika Ece. Parentija Rina.

Mladinske nogometne tekme

Ljubljana, 18. septembra.

CONI sporoča:

Poleg plavalnih tekem, ki so v Ljubljani in Novem mestu pokazale da je mladina spet začela s športnim udejstvom (zakaj ilirijanska plavalna šola ne konča svojih tečajev s tekami prvakov v raznih panogah?), se bodo zdaj začeli igrati tudi nogometi ter bodo priredili nogometni turnir med štirimi močvi. To nogometno tekmovalje je organiziral SK Vič, čigar delovanje je vse pohvale vredno, saj dokazuje, v nasprotju z večjimi nogometnimi klubi, ki spe blaženo spanje (a tudi za to bo prišel dan prebujenja!), svojo skrb za mladino.

Nogometne tekme bodo 20. in 27. na salezijskem igrišču na Kodeljevem in se jih bodo udeležili SK Vič, SK Korotan, SK Mladika in SK Zabjek.

V nedeljo 20. t. m. ob 16 h nastopila Mladika proti Viču, ob 17 h Korotan proti Zabjeku. Zmagovalec in premaganca se bosta med seboj spoprijela dne 27. septembra.

Pri tekmah smejo nastopiti samo tisti igralci, ki so rojeni po 1. januarju 1920.

Vseka tekma bo trajala samo 20 minut.

Nagrade so razpisane za moštva in za posamezne igralce.

Zaupnik CONI-ja bo podelil nagrade vsem klubom, ki se bodo udeležili tekem.

V Italijo je iz Bolgarije včeraj odpotovalo posebno gospodarsko odposlanstvo pod vodstvom podratatelja za trgovino s tujino Georgijeva. Bolgari se bodo v Rimu razgovarjali o sklenitvi nove trgovinske pogodbe. Trgovinski minister Zaharijev pa bo prišel na uradni obisk v Rim 1. oktobra. Najbrž bo takrat novo trgovinsko pogodbo tudi podpisal.

Reševalno postajo tehnično preurejajo

Mestni dom sezidan pred 43 leti — Stroški so znašali 150.000 gold.

Ljubljana, 18. septembra.

Kogar je zadnje dneve zaneslo po opravih ali tako mimogrede na reševalno postajo, tja v Mestni dom na Kerkovem trgu, je takoj na prvi pogled opazil v notranjosti postaje velike spremembe. Pokliki gasilci, mehaniki in instalaterji so marljivo na delu, da uredijo postajo najmodernejšim zahtevam in tehnično primerno. Med poklicnimi gasilci so kvalificirani mehaniki in drugi obrtniki, ki so že mestni občini prihranili s svojimi napravami lepe vsote v vsakoletnem proračunu, vsote, ki bi jih morala občina plačati, da bi dobila odgovarjajoči material in naprave, kakršne so že ti naši ljudje izdelali.

Od letošnje pomladi dalje so bili mehaniki in instalaterji marljivo na delu. Kaj vse so napravile njihove marljive roke in njih strokovna sposobnost? Viden dokaz temu je prav sedaj reševalna postaja, ki bo tehnično najmoderneje preurejena. Sami so napravili novo telefonsko centralo, novo telefonsko aparaturo, ki jim dela vse čast. S pomočjo te nove telefonske naprave bodo vsi poklicni gasilci lahko v primeru potrebe takoj alarmirani in bodo njih stanovanja zvezana telefonično z reševalno postajo. Telefonično bodo zvezane tudi posamezne gasilske čete v mestu, tako v Mostah, Štepanju vasi, na Barju, v Dravljah, Spodnji in Zgornji Šiški, na Brdu in na Viču. Notranjost reševalne postaje pa je tudi sedaj drugače urejena. Dohod v pisarno postaje bo omejen z veliko pregrado, stranke bodo lahko opravile svoja naročila

Kaj je privedlo komunistične akcije k razsulu Partizan pripoveduje o ustroju komunistične »vojske«, uprave in sodstva

Komunistična akcija je v popolnem razsulu. Kaj jo je k temu vodilo, danes ni nič novega, saj je vse polno zgovornih dokazov. Pa še poslušajmo partizana, ki pripoveduje o ustroju komunistične »vojske« in uprave in o sodstvu.

Vojaški

Najnižja enota je desetica. Ta je predstavljala marsikje tudi četo. Bataljon šteje 4 čete. Na čelu bataljona je poveljnik. Desetarjev in vodnika lahko moštvo samo izvoli. Postavitev višjih stopenj so si seveda pridržali samo oni činitelji, ki vodijo gibanje in katerih v resnici nihče ne pozna drugače kot po njihovih izmišljenih imenih. Tudi desetarji in vodniki se spoznajo samo po njihovih nepravilnih imenih.

Čete so porazdeljene po političnih okoliših, oziroma okrajih. Vsak tak okraj je ozemlje zase ter v njem stalno tabori en bataljon. Moštvo on ga bataljona ne sme brez dovoljenja na ozemlje drugega bataljona.

Politični

Na čelu okraja, ki se popolnoma krije s četnim ozemljem, stoji politični komisar. V rokah takega komisarja so skoraj vse pravne odločbe dotičnega okraja. Njemu so na milost in nemilost izročeni vsi ljudje in njihovo imetje. Politični komisar je tožnik in sodnik za vse zasebne, kazenske in politične zadeve, poleg tega je edini gospodarski upravnik, politični načelnik in seveda tudi edini narodni predstavnik.

Dolžnost tega političnega komisarja je, da o vseh navedenih zadevah poroča političnemu komisarju višje stopnje. Javiti mora tudi vse lastne ukrepe in odredbe, ki jih je izvršil in ki so v večini že izvršena dejstva tako, da višjemu komisarju ne preostaja drugo delo, kot da jih potrdi.

Politični komisar je odgovoren le za propagando takolimenovanemu propagandnemu komisarju-instruktorju. Ta propaganda je nad vse točno zaščitana in se je mora tudi politični komisar točno držati. Mimogrede naj bo omenjeno, da je propaganda za »vojsko« povsem druga kot za navadne zemljane. Pri poslednjih se menja kot aprilsko vreme in je lahko solzavo domoljubna, pa zopet mednarodna, tudi pobožnaka ali pa skrajno materialistična. Ravna se pač po okoliščinah, ki so merodajne za uspeh komunistične laži-propagande.

Pri sodnem postopku lahko tudi prisostvuje poveljnik pristojne čete, ki ima pravico pri razpravi soodločevati. Vendar to soodločevanje v praksi nima nikakega pomena iz razloga, ker so vsi poveljniki brez izjeme komunisti. »Pravica« pri vseh komisarjih je zelo elastična in dvojna, to se pravi, da je povsem druga za pravoverne kompartije in druga za navadne zemljane, pa naj bo to za vojske ali civilno ljudstvo.

V sestav višjih edinic, naj si bo to vojaških ali političnih, ni mogoče prodrati. Kot že rečeno, teh prav za prav nihče ne pozna. Ako se kdo kje pokaže, so to izredni slučaji in še ob takih prilikah nihče ne imenuje njihovega imena. Ti višji funkcionarji ne govore nič z nižjim moštvom, so zelo kratki in mrko gledajo in opazujejo svojo okolico.

Sodstvo

Za to stroko je imenovan kot vrhovni sodni komisar pravnik-jurist, vendar se ta s temi posli zelo malo peča. Njemu predlagajo poročila politični komisarji, ki so dodeljeni posameznim bataljonom, oziroma četam. Običajna tedenska poročila političnega komisarja (pri četi) vsebujejo seznam ljudi, ki so bili tisti teden justificirani. V seznamu je na kratko naveden prestopke, zaradi katerega so tega ali onega ubili; največkrat je povod za kazensko izdajstvo ali prekupečevanje. Ker je dejanska sodna oblast v rokah četnega političnega komisarja in ta največkrat poroča o že izvršenih dejstvih, je dolžnost vrhovnega komisarja samo, da te obsebe naknadno potrdi.

Da se proti kakšni osebi prične progon, zadostuje že najmanjši prestopke zoper odredbe, ki jih je izdala KP ali kakor oni trdijo OF. Za progon zadostuje tudi anonimna ovadba. Najstrožje in najhitreje se postopa, ko gre za »delikte« političnega značaja. Kdor se predzne svobodno govoriti ali izražati misli, ki niso v skladu z Marxovo oz. Leninovo teorijo, ta je brezpogojno zapisan smrti. Obdolženec največkrat niti ne ve, česa ga dožljuje, ter je umevno, da mu je odvzeta vsaka možnost zagovora. Tudi ovadhuov in priče ne vidi. Če pri »razpravi« ugame, zakaj stoji pred sodniki, se ne sme zanašati na to, da se bo lahko poljubno zagovarjal. Kajti odgovarjati sme samo na stavljenja vprašanja. Zagovor, zasnovan na lastnih utemeljitvah in pojasnilih, je popolnoma izključen in prepovedan.

Za zasliševanje služi izključno inkvizitorski način, najbolj surovih in barbarskih oblik. Za to posel so odbrani posebni »strokovnjaki«, ki so že po naravi patološko zločinski najbolj sposobni za grozodejstva, katera je težko popisati. Največkrat je že mučenje samo storilo svojo nalogo, ter je bila ustrelitev le nekaka formalna pika v zločinu, ki se je popolnoma hladnokrvno izvršil nad nedolžno žrtvijo.

Obsodba se obtožencu, oziroma obsojencu nikdar ne pove v obraz ter ta do zadnjega trenutka pred smrtjo ne ve, kako je z njim. V političnih zadevah je smrt popolnoma sigurna, tudi v primerih, ko se dokaže, da je proti obtožencu samo obstojal sum »zločina«. Drugačen je postopek pri tako imenovanih gospodarskih zadevah (nedovoljene revizije, prikrivanje rekvirirane blaga, latvine, rop, spekulacije, veriženje). Tu je mogoče uiti smrtni kazni in doseči celo oprostitev, ako je obtoženc v sorodstvu ali dobrih stikih s političnim komisarjem oz. s kakim višjim funkcionarjem KP. Takih primerov je mnogo in pri vseh je izid tako ugoden, da sta zadovoljni obe stranki.

Po končanem procesu sledi takoj justifikacija žrtve. (Tu rabimo vedno besedo žrtve, ker jo ti ljudje po vsej pravici tudi zaslužijo. Med temi so namreč pošteni, narodni ljudje, ki niso drugega zagrešili, kakor to, da so bili res narodni in so žigosali stvari, ki se protivijo vsakemu zdravemu človeškemu razumu in morali.) Vsaka četa ima za to posel vestno izbran rabeljski odred. Podivjanci opravljajo svoj posel s pravim veseljem in naslado. Rekrutirajo se iz vrst bivših zločincev-robijašev, izrodov človeške družbe, pokvarjenec najnižje vrste. Žrtve, ki so obsojene na smrt, ustrelijo ali s puškinim kopitom pobijejo ter jih nato vržejo v eno izmed nešteti kraških brez. Pogosto se zgodi, da zgine v takem breznu žrtev, ki je še napol živa ter potem, ko se osvesti, kliče na pomoč. Ti rabeljski odredi imajo poleg bolečnega veselja in zabave še to pravico, da si svoje »junaško delo« nagradijo s stvarmi, ki jih je posedovala žrtev.

Vsakomur bo jasno, kako »tovariško« je življenje v part. četi, ako pomisli, da so ti rabeljski odredi resnično edini usmerjevalci življenja v taboru. Oni strahujejo celo četo in gorje onemu,

Podrobne načrte pa je napravil takratni mestni stavbni prištav, poznejši ravnatelj gradbenega urada g. Koch, ki je tudi nadziral zidanje doma. Zidarska četa je izvršila takrat sloveča stavbna tverda Falleschini & Schuppler, ki je začela dom zidati avgusta leta 1898. Dom je zidan v nekakem renesančnem slogu. Kritika je že takrat naglasila, da se ta dom reprezentira kot nekakšna »boljša« hiša v mestu. Stroški so znašali takrat okoli 150.000 zlatih goldinarjev. Leseni strop v veliki dvorani doma je napravil mizarški mojster A. Pezdij iz Ljubnega na Gorenjem.

Od začetka pa do danes se je pač zelo spreminila notranjost Mesnega doma. Vse je drugače. Na mestu, kjer stoji ta mestna stavba, so bila prej še nekaj let po potresu nizka skladišča, kamor so spravljali razno orodje in kjer so imele svoje shrambe sloveče bizoviške perice. Tja so vozile perice ob ponedeljkih vse perilo mestne gospode in ga nato odnašale po hišah. Iz Bizovika so pripeljale čisto perilo na velikih kmečkih vozovih, v katere so bili vpreženi lestri konji, ponos bizoviških kmetov. Nazaj v Bizovik so pa pač vozile umazano perilo.

Kakor navaja kronika, sta glavne načrte za ta dom napravila arhitekta M. in C. Hintragerja.

ki se takemu zločincu zameri. Svobodno govornje je izključeno, ker so povsod usesa, ki največkrat več slišijo, kot se je v resnici govorilo. Človeka spreleti mraz, ko gleda te divje zveri. Pogovor o sodstvu in o sodbah je najstrožje prepovedan, najsi bo v taborišču ali izven njega. Mož, ki bi bil tako nepreviden, da bi govoril o teh stvareh, je v dveh urah na onem svetu.

Svojem justifikiranu nikdar ne sporočijo smrti žrtve. Ta prepoved velja tudi za vse člane čete. Ako se kdaj priobči ali razglasi taka sodba, potem je mrtvi obdolžen izdajstva.

»Tovarištvo«

Poglavje zase je tako imenovano »tovarištvo«, ki ga imajo komunisti-partizani vedno na jeziku. Ker brez tega famoznega tovarištva komunistem ni mogoče, je naziv »tovariš« tudi uradno zakonjen. Kakšno pa je to »tovarištvo«, naj služi kratka karakterizacija: Če ti »tovariš« ukrade odoje ali »plunje« (izraz zločinskih tipov) šotorno krilo, potem se je to zgodilo zgolj iz »tovarištva«, ker ti je s tem prihranil trud, da to nepotrebno navlako ne neseš s seboj v zasedo, kjer moraš cele ure sedeti v dežju, snegu in mrazu. »Tovariš« iz principa ne posodi tovarišu nobene stvari, ker ve, da je ne bo nikoli dobil nazaj. V borbi smo ali pa nismo tovariši, to posebno dobro vedo izkušeni »tovariši«, ker so mnenja, da je oboje slabo. »Tovariš« komisar je tudi »tovariš«, ki na »tovarištvo« reagira res »tovariško« in je za vse, še tako upravičeno pritožbo »tovariško« gluhi in nedostopen. Nasprotno pa je »tovariš« komisar izredno natančen pri skrivnem brskanju po zasebnih stvarih tovarišev, česar mu seveda »tovariš« ne sme zameriti. Če te »tovariš« iz samega »tovarištva« ovadi, te »tovariš« politični komisar »tovariško« obsodi na smrt in ti se, preden dobiš kroglo v glavo ali nož v prsa, »tovariško« zahvališ »tovariš« rablju za njegovo »tovariško« uslugo.

Tudi štab je sestavljen iz samih »tovarišev«. Če zaplenijo nižji »tovariš« med — gre v štab, moka — v štab, sir in meso — v štab, boljše orožje — v štab, skratka, vse najboljšo — v štab, in celo ženska — boljša roba seveda, tudi — v štab »tovarišev«.

»Tovarišev« pa gre seveda še dalje in prav za prav ne pozna nobenih mej. Tovariš je namreč tudi kmet, posebno tak kmet, ki še kaj ima. Tega prav »tovariško« razbremene nevesnih, pokvarljivih živilskih zalog in se mora po »tovariško« potolaziti s »tovariškimi« pisemnim potrdilom, da bo dobil vse »tovariško« poplačano za primer »tovariške« zmage. Politični komisarji so zelo vneti za zbiranje »osvobodilnega« fonda, zato »tovariško« sežejo v take blaginje, kjer vedo, da je kaj dobiti. Ti »tovariši« potem nove »tovariško« hranijo v svojih žepih, da s tem pomagajo svojim višjim činiteljem, posebno blaginjakom, da jim ni treba voditi kakega utrudljivega knjigovodstva.

Razdelitev jajc

Prehranjevalni zavod Visokega komisarata v Ljubljani obvešča prebivalstvo Ljubljane, da bodo razdeljevala počenši z jutrnjim dnevom spodaj naveden tverde jajca in sicer:

Tvrda Franc Pogačnik, Bleiweisova c. 33, delj jajca prebivalstvu za začetnimi črkami imen od A—F:

—F: Tvrda A. Smerkolj, Vošnjakova ul. 7, za črke G—L:

—L: Tvrda F. Nikelsbacher, Bleiweisova 36, za črke M—R:

—R: Tvrda A. Pauli, Sv. Petra c. 33, za črke S—Z.

Navedene tverde bodo delile jajca samo proti predložitvi knjižice za meso in sicer za vsako osebo po eno jajce.

Novice iz Države

Skala ubila planince. Giuseppe Guadagnini in Mario Dellagiacoma sta odšla na plezalno turo na Cimone della Palla blizu Trenta. Sredi poti ju je zalotila nevihta. Poiskala sta si prvo zavetje in čakala, da se bo neurje razdijalo. Toda nenadoma se je nad njima vsul plaz kamenja. Debel kamen je zadel Guadagninija v čelo in mu razbil glavo. Tovariš je moral čakati še dve uri ob mrtvem prijatelju, da je neurje pojenjalo, nakar je šel po reševalno odpravo.

Po 31 letih ga je oče priznal in mu zapustil 14 milijonov. 31 letni Vermiglia Orazio je bil sirota. Kot dete je prišel v tujo bišo kot rejence in svojih staršev ni nikdar poznal. Postal je delavec in se oženil. Imel je štiri otroke. Udeležil se je kot prostovoljec tudi vojne v Abesiniji. Iz mirnega vsakdanjega življenja pa ga je vrglo sporočilo nekoga odvetnika, da je postal bogat dedič in baron. Vermiglia se je za stvar pozanimal in ugotovil, da mu je baron Alemanni iz Catanzara zapustil vse svoje premoženje in baronski naslov. Orazio je bil namreč baronov nezakonski otrok, priznauje pa mu je oče dal šele tik pred svojo smrtjo.

»Toda, ker nisem o stvari še čisto prepričan, ne smem tvegati sumničenj,« je odvrnil odločno major, »in mislim, da je boljše, če vprašanje rešite Vi sami, brez mene.«

Kljub temu, da Markham še vedno ni odnehal, major ni hotel povedati ničesar več. Kmalu nato se je poslovil in odšel.

Markham je bil nekam pobit. Kadil je dalje in molkal, pri tem pa bobnal s prsti po naslonjalu za roke. Slednjice pa je le spregovoril:

»Kaže, da o tem zločinu vsi več vedo kot policija!«

»Tudi ne bi bilo prav preveč dobro, če ne bi bili tako molčečni, je vzkliknil Vance. Živahno. Najbolj ganljivo pri vsem tem pa je, da vsi, kakor kaže, molče zato, da bi druge ščitili. Začela je Platova: zlagala se je, ko je dejala, da tisto popoldne Benson ni sprejel nobenega obiska; potem se je zlagala, da gospodična ni z njim bila čaja, in sicer spet samo zato, da je ne bi spravila v nevarnost. Gospodična St. Clair, to je jasno, ni hotela govoriti, ker ne bi rada, da bi sum padel na koga drugega. Stotnik je postal kar mutast, ko si omenil, da je v stvar zapletena njegova zaročenka. Celotno Leander se ni hotel izmotati iz kočljivega in zdaj zanj že nevarnega položaja, spet samo iz strahu, da ne bi kaj drugega zapletel v umor. In zdaj imamo pred seboj majorja... Res, prava nesreča je, imeti opravka s tolikimi olemnitimi ljudmi.«

S. S. van Dyne:

ZAGONETNA SMRT

KRIMINALNI ROMAN GOSPODA BENSONA

»Zadnji dan, ko je bil gospod Alvin Benson še živ, sem videla majorja,« je stal pri vratih. Gospod Alvin je imel obisk. Pri njem je bila neka gospa, in videti je bilo, da se major zelo zanima za tisti razgovor, ki ga je vlekkel na usesa. Bilo je popoldne. Tisti dan se je gospod Alvin zgodaj podal omov, pol ure nato, ko je gospa odšla. Vrnila se je pozneje spet v urad, a on je bil že odšel, in povedala sem ji, da je odšel domov.

»Pa kaj veste, kdo je bila tista gospa?« je vprašal Vance.

»Ne, ne vem, ni mi povedala svojega imena.«

Vance ji je stavil nato še nekaj drugih vprašanj, potem pa smo se vsi odpravili z železnico v mesto. Gospodična Hoffmanova je izstopila na Cesti 23-a. Markham je bil med vožnjo ves čas nekam zamišljen in molčal. Vance ni odprl ust ves čas, dokler se ni mo znanši na mehkih naslonjajih v Stuyvesantu. Tam pa je nenadno dejal:

»Zdaj boš gotovo uganil, kaj me je dovedlo do tega, da sem prerokoval drugi obisk gospodične Hoffmanove. (Kakor veš, nisem nikoli podvomil, da Alvin ne bi bil nikdar kar tako privo-til v tisto nakazilo, če ne bi bil imel v rokah jamstva. Poleg tega je bilo

znano tudi, da je bilo vzrok prepisa s Pityejem treba iskati v vprašanju tistega jamstva, kajti Pitye je dobro vedel, da ga prijatelj Benson ne bi nikdar spravil v ječo. Mislim, da je Pitye poskušal pridružit jamstvo, preden bi plačal menico in zato je prišlo do sovražstva. Naša plavalnica je gotovo vrla dekle, ne bi pa bila ženska, če bi jo je poznala. Ne bi bila ženska, če ne bi pri tisti priliki napela svojih uses. Zares ne bi hotel imeti naloge, raztolmačiti pisma, ki ga je, kakor pravi, pisala na svoj stroj tedaj, ko sta se ona dva prepirala. Prepričan sem se torej, da je bila silila mnogo več, kot pa nam je povedala. Ko sem se vprašal, zakaj je bilo njeno pripovedovanje tako pomanjkljivo, sem našel en sam tehten odgovor: ker ji je bil major vsaj namignil, da jo bo sicer odpustil iz službe. Ker pa je gnadiges Fräulein pristna Nemka, to se pravi, častna, preudarna in previdna ženska, sem napovedal, da nam bo, čim ne bo več pod dobrohotnim nadzorstvom svojega predstojnika, povedala tudi še ostalo, da je ne bi prej ali slej doletela kakšna kazen, ker je nekatere stvari zamolčala. Stvar je od sile go-

stavna, kot vidiš. Vse to je že lepo,« je pripomnil Markham nestrpno, »toda, kaj nam to koristi?«

»Upam, da si uganil, da je tisti skrivnostni zavitek vseboval jamstvo.«

»Utegne biti res,« je soglašal Markham, »a jaz v tem ne vidim ničesar presenljivega.«

»Kot bister raziskovalec,« je nadaljeval Vance mirno, »si seveda že slu-til vnaprej, da je bila to tista škaticla z dragulji, ki jo je bila Platova videla usodnega dne popoldne na mizi v Bensonovi sobi.«

Markham se je vzravnil, potem pa je spet kar padel nazaj v naslonjač in zmajal z rameni.

»Tudi če bi bilo tako,« je odvrnil, »ne vidim, kako bi nam to moglo kaj koristiti. Če major ne bi bil prepričan, da zavitek nima nobene zveze z zločinom, ne bi bil zabičeval svojih tajnic, naj o tem molči.«

»Toda, če je major vedel, da je tisti zavitek brezpomembna stvar za našo preiskavo, je treba tudi pristupiti možno, da on le nekaj ve o zločinu, kajti kako naj bi bil drugače tako točno vedel, kaj je in kaj ni važno pri preiskavi. Vedno sem bil prepričan, da bi on moral vedeti mnogo več, kot pa nam je povedal. Ne smeš pa tudi pozabiti, da je bil vprav on tisti, ki nam je pokazal sled za Platovo, medtem ko je bil trdno prepričan, da je stotnik Leacock nedolžen.«

Markham se je za kakšnih pet minut zamislil.

Lepo je na vznožju zelenih Gorjancev

Pri razvalinah Mehovskega gradu, katerega obzidje je večkrat ustavilo turške navale

Malokdo pozna romantično Mehovo, 571 m visok hrib v vznožju zelenih Gorjancev, ki vzbuja pozornost popotnika zaradi svoje pravilne stožaste oblike in zaradi stare in slavne zgodovine. Nekoč je bil tam gori jmeniten grad Mehovskih gospodov, ki pa je danes razvalina, vseprek porasla z grmovjem, travo in mahom.

Kdo ga je zidal, stari Valvazor ne ve, a pravljica pripoveduje tole: V istem času kot Stari grad pod Trško goro so pred davnimi leti sezidali graščino Mehovo velikani. Z eno nogo so stali na Mehovu, z drugo pa na Grčevju, pri zidanju pa so uporabljali vodo iz morja.

Prvi lastniki so bili gospodje von Maichau, slaven, vpliven in nasilen rod. Leta 1198. je Albrecht Mehovski napadel trdnjave Bele trejga, ki ga je zato kaznoval s tem, da mu je odvzel grad z vsem posestvom vred. Po Albrechtu so bili njegovi gospodje: Albrecht Gorški, Andeški grofje in gospodje Višnjegorski. Po nikopoljski bitki je dal Sigismund Mehovo v fevd celjskemu grofu Hermanu II.; njegov sin Friderik II. si je tu vzdrževal svoj dvor.

Grad je zaradi svojega položaja na robu Vojne Krajine nadziral gibanje brambovcev v Beli Krajini in naznanjal turške napade: večkrat je njegovo obzidje ustavilo turški naval. Največji turški napad je bil leta 1491., naslednjemu je poveljeval Ludovik Kozjaški, vodja kranjskih brambovcev, ki so ga bili leta 1474. Turki ujeli ob Sotli. — Dne 17. maja 1515. so tudi Mehovo napadli kmetje in umorili lastnika Baltazarja Mindorfa, njegovega brata, plemiča Maksa Clisso in drugih petnajst vitezov ter oskrbnika Gašperja Wernecka in pometali njihova trupla čez grajski zid. Zadržali so graščakova sinčka, njuno mater Marto so razsekali, le hčerko je rešila pestunja s tem, da jo je proglasila za svojega otroka.

Kasnejši lastniki so bili slavni Lenkoviči, leta 1726. pa je mehovsko posestvo pripadlo skupaj z Ruperc vrhom cistercijskemu samostanu v Kostanjevici. Po razpustu verskih redov Jožefa II. je postal grad last verskega zaklada. Pred dve sto leti pa je že razpadajočo mehovsko graščino uničil požar. Od takrat je ni nihče več popravljaj, od razvalin, ki so se še v Costovem času videle daleč naokoli, so kmetje porabili kamene pri zidavi podgrajske farne cerkve.

Lep je izlet na Mehovo spomladi, ko se zemlja odeva z novim zelenjem, poleti, ko podgrajski pobiči pasejo na rebri ovce, jeseni, ko se v Vinj vasi nasrkaš sladkega mošta, ali pozimi, ko udariš s smučmi s postaje Birčna vas čez Jamo, Jurno vas, Koroško vas in Podgrad na vrh. Najobčnejša pa je pot iz Novega mesta. Ko stopiš čez Krko na Grm, zagledaš mehovski hrib v vsej njegovi preprosti lepoti. Če si znan, boš kmalu zapustil cesto, a zaradi gotovosti krenemo rajši po gorjanski cesti proti prelazu Na Vahti, 635 m. Pa ne gremo do vrha, pri gradu Pogance stopimo čez Težko vodo in markacija nas usmeri v gozd. Po ilovnati poti bomo na semanj dan srečevali kmete, ki ženejo živino na semenj, in kmetice z značilnimi jerbasi, ki nesejo poljske pridelke na trg. Iz

gozda stopimo na jaso in zopet v dolenski gozd!

Kmalu smo zopet na cesti in pred nami je na desni veliko zeleno mehovsko pobočje, na levi pa so vzrasi gozdnati Gorjanci: Sv. Jera s svojimi košenicami in Sv. Miklavž. Stopimo mimo Golega brda in že smo pri Zajcu, kjer se ustavljajo gorjanski vozniki. Z drvmi naloženi vozovi stoje v vrsti pred krčmo. — Obkrožiti moramo mehovski stožec, sedaj smo pod njim, potem ko smo ob začetku rid zavili s ceste na desno v Vinjo vas. Pod gričem na gorjanski strani še danes stoji kapelica, zgrajena iz kamnov razdrtega gradu. Kmalu smo v Podgradu na hribčku stoji cerkva s pokopališčem, okoli nje se gneto hiše kot piščanci. Po stari travo zaraščeni grajski poti se vzpenjamo na vrh.

Na najvišji ostalini je še kamen vojnogeografskega zavoda s koto, od nekdanje lesene piramide je ostala le še četrtina, lesen drog. Poberemo ga in ga postavilo na njegovo mesto.

Čas za odpiranje in zapiranje trgovin, obrtnih in industrijskih obratovalnic in potovalnih pisarn

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino je odredil:

Ci. 1. Čas za odpiranje in zapiranje trgovin, obrtnih in industrijskih obratovalnic in potovalnih pisarn v Ljubljanski pokrajini se odreja po predpisih na slednjih členov.

Clen 2. I. DELAVNIKI. A. Prodajalnice: 1. trgovine oblačilne stroke, pohištva, papirnice, knjigarne in z mešanim blagom: od 8.30 do 12.30 in od 15.30 do 18.30.

2. trgovine z živili in prodajalnice premoga in drv: od 8. do 12. in 15.30 do 18.30 ure v zimskih mesecih; od 16. do 19. ure v poletnih mesecih.

3. trgovine s sadjem in zelenjavo: od 6.30 do 12.30 in od 15. do 19. ure.

4. prodajalnice kruha in mlekarne: od 6.30 do 20. ure.

5. prodajalnice pečiva, slaščic in piškotov: od 8. do 20. ure.

6. mesnice: od 6.30 do 11. ure.

7. prodajalnice rastlin in cvetja: od 8.30 do 12.30 in od 15. do 20. ure.

Za obhodno prodajo blaga in predmetov, spadajočih v zgoraj naštetih obrate, se mora upoštevati urnik, ki velja za ustrezne obrate.

B. Industrijske in obrtne obratovalnice, prodajalnice monopolskih predmetov, prodajalnice časnikov, klavnice: 1. brivske, lasuljarske, manikerske in kozmetične obratovalnice: od 7.30 do 12.30 in od 14.30 do 18.30 ure v zimskih mesecih; od 7.30 do 12.30 in od 15.30 do 19.30 v poletnih mesecih. 2. obratovalnice za pranje in likanje: od 8.30 do 12.30 in od 15. do 18. ure v zimskih mesecih; od 8.30 do 12.30 in od 16. do 19. ure v poletnih mesecih. 3. pekarske in slaščičarske delavnice: od 7. do 15. ure. 4. prodajalnice monopolskih predmetov in prodajalnice časopisov: od 7. do 20. ure.

Urniki za javne in zasebne klavnice določijo občine po zaslišanju pristojnih sindikalnih organizacij.

O številu potrebnega osebja odloča v spornih primerih krajevno pristojno občenpravno oblastvo. Ob sobotah in dnevih pred prazniki se morajo zapirati brivske, lasuljarske, manikerske in kozmetične obratovalnice po ure kasneje.

Pripravljalna dela, kakor: kurjenje peč, pristavljanje kvasa in mešanje testa, se smejo pričeti ob 4. uri in se sme v ta namen zaposliti le nujno potrebno osebje.

Prve stopnje po zaslišanju Pokrajinskega korporacijskega sveta in Pokrajinske delavske zveze.

C. Pisarne: Potovalne pisarne, ki prodajajo tudi železniške vozovnice: od 8.30 do 12.30 in od 15.30 do 19. ure.

Clen 3. II. PRAZNIČNI DNEVI. Ob nedeljah in drugih dnevih, ki so praznični dnevi po naredbi z dne 19. septembra 1941-XIX št. 105, morajo biti vse prodajalnice, industrijske in obrtne obratovalnice pod A. in B. in pisarne iz C. člena 2. zaprte, razen kolikor je v naslednjem členu drugače odredeno.

Clen 4. Ob dnevih iz člena 3., izjemni božič, a) morajo biti odprti za občinstvo: 1. mesnice od 7. do 10. ure, 2. prodajalnice kruha, mleka, sadja in zelenjave od 7. do 12. ure, 3. brivske, lasuljarske, manikerske in kozmetične obratovalnice v vsej pokrajini, izjemni mesto Ljubljano, od 7. do 12. ure.

Clen 5. Izjemne določbe. Na letne in mesečne sejamske dni morajo biti obratovalnice iz člena 2. pod A. in B. v vsej pokrajini (izjemni mesta Ljubljano in Novo mesto) odprte nepretrgoma in brez opoldanske presledka. V zdravil-

Razgled z Mehovega je ob jasnem dnevu zelo lep in obširen, čeprav se hrib ne more pohabati z veliko višino. Pred oči je razgrnjeno zeleno morje dolenskih hribov in dolin ob dolini Krke. Za hrbtom je greben Gorjancev, takoj na levi so na obzorju kočevski hribi, vinorodna gora Ljuben, Sv. Peter nad Sotesko in med straskimi hribi gora Sv. Adama. V daljavi vidiš hrib Julijskih Alp s Triglavom, Karavanke in Savinjske planine imaš kar pred nosom, da jih početka še ne spoznaš, ker se ti kažejo v drugačnih oblikah, kot si jih vajen. Proti Stajerski se ozre oko. Pod Kumom slutiš Savsko dolino, tam je Liska, Boč in Bizeljsko.

Doli pod nami počiva v objemu Krke romantično Novo mesto s kapljem, središče doline gradov. Bratč mehovskemu hribu je Ruperc vrh, pri Novem mestu vidiva Grm, nad Mirno pečjo Hmeljnik, ki se zdi, da visi nagnjen na hribu in da bo zdajci zdrčel v dolino. Bajnot in Stari grad s starinskim stolpom pod Trško goro.

Pridi k nam na Dolensko med zelene Gorjance prisluhniti pesmi naših gorci, premišljevat lepe dni ob počasni Krki, sprehajati se po dolinah in hribovih, ki se tako lepo vrste, pa boš videl, da si predelek gost pri nas in žal ti bo zamujenih lepot in užitkov. Vrnili se boš domov s sklopom, da se še povrne na Mehovo in v njega privlačno podnožje.

liših in kopaljših ter letoviščih, ki so uradno proglašena za take, določi urnik krajevno pristojno občenpravno oblastvo prve stopnje na zahtevo prizadetih strokovnih organizacij.

Clen 6. Pekarnam je prepovedano peči kruh ob nedeljah, izjemni 1. zadnjo nedeljo pred božičnim dnevom, 2. bolniškim, zdraviliškim in sanatorijskim pekarnam, toda samo za potrebe teh zavodov in naprav.

Clen 7. Za prodajanje na javnih trgih določijo urnik pristojna občinska oblastva.

Clen 8. Splošne določbe. Določbe te navedbe se nanašajo na vse prodajalnice (§ 19. zakona o obrti) in rokodelske in obrtne obratovalnice (§§ 3-2 in 23. zakona o obrti) na ozemlju Ljubljanske pokrajine, ne glede na to, ali pripadajo zasebnikom ali javnim ustanovam in ali je v njih zaposleno pomožno osebje.

Clen 9. Ta naredba se ne uporablja za: 1. lekarnе, 2. podjetja za prevažanje oseb z vozovi, avtomobili in drugimi vozili, 3. javno postrežništvo, kakor čistilce, nosače ter garaže, 4. obhodno prodajo časopisov in kadilnega pribora, 5. brivske in lasuljarske obratovalnice na železniških postajah kakor tudi ne za prodajo slaščic vobče na postajnih peronih, 6. prodajanje slaščic in kinematografij, koncertnih dvoranah, gledališčih, zabaviščih in tem podobnih lokalih, 7. industrijske obrate (§ 32. zakona o obrti), 8. gostinske obratovalnice (hotela, restavracije, gostišča, gostilnice, kavarne, penzije, ljudske kuhinje itd.) iz § 76. obrtnega zakona.

Clen 10. Ob času, predpisanem za zapiranje obratovalnic, se morajo zapreti vsi dobodi v prostoru, ki so določeni za promet s strankami. Strankam, ki so ob času zapiranja v prodajalnih prostorih, se mora postreči, kar pa redoma ne sme trajati dalj kot četrt ur po času, določenem za zapiranje obratovalnic.

Clen 11. Če je kakšna obratovalnica upravičena prodajati predmete več vrst prodajnih obratovalnic, za katerih vsako velja različen čas odpiranja in zapiranja, se mora držati urnika tiste obratovalnice, za katero je določen najkrajši obratovni čas.

Clen 12. Za poletne mesece veljajo meseci april—september, za zimske pa oktober—marec.

Clen 13. Gled delovnega časa pomožnega osebja javneje veljajo posebne določbe zakona o zaščiti delavcev.

Clen 14. Kazenske določbe. Kršitelji določb te navedbe se kaznujejo v denarju od 50 do 3000 lir.

Clen 15. Denarne kazni se stekajo v sklad za obrtno in trgovinsko šolstvo pri Visokem komisariatu.

Clen 16. Razveljavljajo se naredba z dne 8. oktobra 1941-XIX, št. 116, in tej naredbi nasprotujoče ali z njo nezdružljive določbe.

Clen 17. Ta naredba stopi v veljavo na dan objave v Službenem listu za Ljubljansko pokrajino.

Večerni promet na električni cestni železnici. Uprava cestne železnice dobiva neprestano prošnje, naj bi zadnji redni vozovi z Ajdovščine vozili po 19.10. Ker je pa vozni red tako urejen, da so tako uslužbenec kakor vozovi ob 21. na svojih domovih ali v remizi, je kakršnokoli podaljšanje voznega reda, ki bi povzročilo zamudo pri prihodu voz v remizo ali pri vrnitvi uslužbenec na njih domove po 21. popolnoma nemogoče. Za zakasnele potnike vozilo ob 20.05 do 20.10 z Ajdovščine zadnji vozovi proti Viču, Mostam in Rakovniku, in sicer po trije v Moste in na Vič, en voz pa do Rakovnika.

Ljubljana

Koledar

Danes, petek, 18. septembra: Kv. Jožef.

Nedelja, 19. septembra: Kv. Januar.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarnе: mr. Sušnik, Marjin trg 5; mr. Kural, Gosposvetska cesta št. 10, mr. Bohinec ded, Cesta 29. oktobra 81.

Soba z dvema posteljama in sobica s posteljo ali divanom v bližini Vrtače, če mogoče s souporabo kuhinje, sta nujno potrebni mestne mu poglavarstvu. Reflektant ima svoje posteljno perilo, kuhinjsko posode itd. Prijave sprejema glavno vložišče v pritličju magistrata, soba št. 1.

Uprava Narodnega gledališča sprejema prijave abonmentov za novo sezono v veži Dramskega gledališča vsak dan od 10 do 12 in od 17 do 19, do srede, 23. t. m., vstevši nedeljo, 24. dopoldne. Termin za prijavo lanskih abonmentov je Uprava podaljšala do ponedeljka ob 10. popoldne. Od torka, 22. t. m. dopoldne bodi vsa razpoložljiva mesta na razpolago novim interesentom. Razpisani so: Premierski abonment, ki dobi vse premiere v sezoni (58), stalni abonment red Sreda in red Četrtek, ki imata predstave v Drami in Operi vsako sredo od 10. do 12. in 17.30, stalni abonment red A in red B. Vsak abonment dobi 20 dramskih in 18 opernih predstav odnosno operetnih. Poleg tega je razpisan še specialni stalni abonment red Torek z 20 dramskih predstav od torkih. Cene abonmentov so v razmerju z dnevnimi cenami znižane za 20% za privatnike, državni in samoupravni uradniki pa dosežejo 30% popusta. Uprava izdala prospekt, ki je interesentom brezplačno na razpolago v Drami in v Operi.

Na živilskem trgu izgubljeno denarnico z manjšo vsoto denarja dobi lastnik v mestnem tržnem uradu, v sobi št. 5, I. nadst.

Ljubljansko gledališče

Drama

Sobota, 19. septembra, ob 17.30: Kralj na Betajnovi. Izven. Zelo znižane cene od 10 lir navzdol.

Nedelja, 20. septembra, ob 14: Poročno darilo. Izven. Zelo znižane cene od 10 lir navzdol. — Ob 17.30: Kovarstvo in ljubezen. Izven. Zelo znižane cene od 10 lir navzdol.

Opera

Nedelja, 20. sept. ob 16: »Boccaccio«. Izven. Znižane cene od 18 lir navzdol.

Ivan Cankar: »Kralj na Betajnovi«. Drama v treh dejanjih. V tem delu je opisal Cankar značaj »načelovca« Kantorja in njegovo borbo s študentom Maksom, ki ve za Kantorjevo nepošteno dejanja in krivice, s katerimi se je ta pridobil in pomnožil imetje. Igrajo: Kantor — P. Kovič, Hana — Gorinskova, Franek — Kraljeva, Nina — Simčičeva, Krnec — Košič, Maks — V. Skrbinek, Bernot — Nakrst, sodnik — Gorinsk, njegova žena — Kovičeva, Lužarica — Starčeva, oskrbnik — Košuta, Koprivec — Brezgar. Vloga župnika igra pri sobotni predstavi Fran Lipah. Režija: Jože Kovič. Opozarjamo občinstvo na to predstavo zlasti zaradi zelo nizkih cen vetopnicam, od 10 lir navzdol.

V nedeljo, 20. sept. ponovi Drama ob 17.30: Ljubezno sodobno veseloigro v treh dejanjih. Forzanovo »Poročno darilo« s Simčičevo in Janom v glavnih vlogah. Ljubimcev, ki se srečata v lekarni letoviščarskega mesta. Ostale nastopajoče osebe so tipični predstavniki kraja: apotekarica, učitelj, oficial, župnik, zdravnik in še nekaj drugih oseb. — Ob 17.30 bodo igrali v Drami klasično Schillerjevo dramo »Kovarstvo in ljubezen«, ki prikazuje trenje med idejno in nazorsko različnima svetovoma, aristokratskim in meščanskim. Borba za etični in moralni princip in človeško dostojanstvo je jedro te vedno aktualne igre. Opozarjamo na začetek predstave ob 17.30. Za obe nedeljski predstavi so cene izredno znižane, od 10 lir navzdol.

S štajerske

V mariborski bolnišnici so umrli: 29 letni Jože Magdič iz Šetincev, 42 letni posestnik Franc Babič iz Slovenske Bistrice in zasebnik Veronika Smokerjeva iz Smolnika. V Mariboru je umrla dalje vdova občinskega uradnika Jožefa Vistanova v visoki starosti 80 let.

Na Teharjih pri Celju je zgorelo poslopje posestnika Cajhna. V poslopje je udarila strela.

Filmske predstave o bojih na vzhodu so imeli pred dnevi tudi v Javorju pri Celju.

V Celju so se poročili: Edvard Vratnar in Marija Hribnikova, Franc Bohte in Viktorija Jambrešičeva, Jože Grlic in Erika Faltova, Franc Golob in Pavla Šibilova, Marijan Per in Amalija Arzenškova, Alojzij Ograjšek in Stefanija Prevolkova ter Alojz Hagger iz Innsbrucka in Ernestina Faktorjeva.

BOBRI

I. del: SAM

barju. — Tam kjer se danes razprostira vsakomur znana ravnina, pod Jalnovim peresom obliži jezero z bujnim rastlinstvom, živalmi in takrat m. človekom

BOBRI

I. del: SAM

orožje in orodje njihove borbe za obstoj so z živimi in močnimi Gorsetovimi slikami (ki jih je čez 60) še bolj nazorno predstavljene

BOBRI

I. del: SAM

knjigi našla najboljšega pomočnika. Zadnji čas je, da se naročite na II. letnik »Slovenčeve knjižnice«. Knjige vas bodo stale le po 6 Lir. Za nenaročnike bodo knjige dražje. »BOBRI« bodo stali za nenaročnike 9 Lir.

Na »Slovenčeve knjižnice« se lahko naroči vsak, tudi oni, ki niso naročniki naših listov.

Kdor pridobi 5 naročnikov bo sam dobival knjige zastonj!

V. HEISER

100

Zdravnik gre s križem svet

Za naslednika generala Wooda so imenovali Henryja L. Stimsona, bivšega vojnega ministra pod Taftovim predsedništvom. Prosil me je, naj mu bom svetovalec in Rockefellerjeva ustanova mi je dovolila, da sem lahko ostal na Filipinih dlje časa, kakor pa je bila navada. Ko ga je leta 1929. predsednik Hoover poklical nazaj, da bi vstopil v njegov ministrski svet, je na njegovo mesto prišel Dwight F. Davis, darovalca znanega pokala tenniskim zmagovalcem in slovitega podpornika umetnosti in omike v St. Louisu.

Po njegovem odstopu je delo prevzel Teodor Roosevelt mlajši. Ta je po očetu podedoval dober del svojega očarjivega vedenja in se je filipinskemu ljudstvu zelo močno priprijel. Poprej je bil vrhovni guverner v Portu Ricu in je znal dobro španščino. Z vsemi ljudmi je občeval kakor s najboljšimi prijatelji, kamor je prišel, je vse žarelo od veselja; znal se je z mojstrsko roko dotakniti strun filipinskih čustvenih src. Po svetil se je njihovim težavam ter dosegel znatne uspehe na socialnem polju. Niti bivši guverner Harrison ni v

svojih najboljših dneh žel toliko javnega odobravanja. Pogovarjal sem se z njim o posebnostih malarije na otokih. Kakor njegov oče je tako nepretrgoma govoril, da je bilo težko priti do besede, svoje izjave pa je zabelil s citati iz Kiplinga in svetega pisma, da je z njimi podprl svoje trditve.

Zadnji vrhovni guverner na Filipinih je bil Frank Murphy, sedanjí zastopnik Združenih držav v novem »Commonwealthu«. Čeprav so mnogi menili, da se kot detroitski župan ni kaj posebno izkazal v javnem delovanju, so dejstva vendar izpričana, da je bil zelo spreten upravnik v težkem položaju tam doli na Filipinih, kjer občudujejo vsakogar, ki je več v politični igri, tako da so ga močno vzljubili.

Mi smo bili moralno prisiljeni, da damo Filipincem neodvisnost. Predsednik McKinley je napravil prvi korak v tem smislu in z njo smo jim zagotovili, da bodo dobili svojo neodvisnost, brž ko bodo imeli stalno vlado.

Ponovno se je Filipincem ponudila prilika, da bi dokazali svojo sposob-

nost, da znajo svoje posle voditi tako, da bo dobro za javno blaginjo. Njihova usoda je bila v veliki meri v rokah Manuela Quezona, ki je bil med vsemi Filipinci najbolj nadarjen in več politik in svoje znanje tudi spretno uporabljal.

Kadar sem prišel na Filippine, sem seveda zmeraj imel priliko videti Quezona. Šel sem ga obiskat v Baguio, ko je bil zaradi bolezni dolgo priklenjen k postelji. Čim več let je preteklo, tem bolj iskren se mi je zdel.

Proti koncu leta 1935, so me nekoga dne klicali k telefonu in ko sem povedal svoje ime, sem zaslišal glas, ki je dejal:

»Stavim, da ne veste, kdo sem.«
»Vi ste Manuel Quezon, bodoči predsednik filipinske države,« sem odgovoril.

»Da, gospod doktor, uganili ste. V bolnišnici sem. Ali bi hoteli priti k meni? Moram govoriti z vami.«

Odpravil sem se v bolnišnico. Povedal mi je, da so mu svetovali, naj se da operirati za ledvične kamne. Pokazal mi je rentgenske slike, ki niso pustile nobenega dvoma glede točnosti zdravniškega pregleda. Vprašal me je, kaj sodim o newyorskkih kirurghih.

»Tam je nekaj sijajnih veščakov,« sem mu zatrdil.

»A recimo, da gre za vas. Kaj bi vi ukrenili.«

»Šel bi v Baltimore k doktorju stveni odsek?«
»To vprašanje sem že rešil,« je odločno odgovoril.

»Kako pa?«
»Pred leti sem bil na lrskem in sem proučil organizacijo državne loterije. Mi bi lahko uvedli še boljše na Filipinih, ker bi večino srečk prodajali vam Amerikancem. Loterija bi bila pod državnim vodstvom in urejena po najboljših uradnikih. Ta bo letno vrgla nekaj milijonov dolarjev, morda bomo z njo izkupili kakih devalev, generala Mac Arthura in generala Harborda. Pretehtajte in mi povejte, če sprejmete mojo ponudbo.«

»Odkrito sem mu dejal, da se mi prav nič ne ljubi, potem ko sem leta in leta svojega življenja zapravljal s poskusi, da bi ustanovil zdravstveno službo, kar pa ni on preprečil.«

»Poglejte, kaj se je zgodilo z znanstvenim zavodom, ki je vašemu narodu toliko potreben!« sem ga spomnil.

»O, postavili si bomo novega in lepšega.«
»Kako neki?« sem vprašal. »Ravno o tem sem se pogovarjal s Teodorjem Rooseveltom. On pravi, da ste navedeni, da dobite letno šestdeset milijonov dolarjev dohodkov. Zda jih imate štirideset; ko pa boste izven moj lahko prikrbel oklepni avtomobil, carinske meje Združenih držav, jih ki bi bil v njem varen zoper vsak na ne boste imeli več kot dvajset, s čimer pad, vrh tega pa cena takega vozila boste komaj krili najnujnejše potrebe, ne bi bili doste večja od navadnega vlade. Kje bo še kaj ostalo za zdrav-

